

גבורתו של שלום עין גל שלא זכה לצל"ש רשמי

עפר דרורי

לשיתוף פעולה רב, אבל גם מהם לא קיבלתי מידע עובדתי שיכול היה לסייע בפתרון החידה. גם ניסיון שעשו עובדי הארכיון בבדיקה מול בני משפחת עין גל העלתה חרס, למעט המידע שכולם ידעו, והוא "שהיה צל"ש אבל לא ראו אותו מעולם".

במהלך חיפושי פניתי לדני קריאף איש כפר הס, אולי הוא מכיר פרטים. הוא הפנה אותי ליאיר ליטביץ, שהיה מ"מ בפלוגה של שלום עין גל, וכך שהוא כותב: "לא כל מ"מ מקבל פיקוד על הטנקים הטובים ביותר שהיו בשריון באותה תקופה, עין גל קיבל. הוא היה מ"מ שלי במלחמת ההתשה במעוז "זהבה" בדרום האגם המר הקטן. לפי דעתי הסובייקטיבית הוא היה אחד מגדולי מפקדי פלוגות הטנקים בשריון".

מיאיר ליטביץ המושבניק ממולדת, שכתב את הספר "צ" 817831" שהוא סיפורו האישי במלחמת יום הכיפורים, למדתי שהפלוגה כולה הייתה אמורה לקבל צל"ש, אבל הוא לא ניתן מחשש לתקדים (תקדים כזה היה, אגב, כבר במבצע סיני עם פלוגתו של משה בריל [לימים בר-כוכבא], כשפלוגה א' מגדוד 82 קיבלה צל"ש פלוגתי על חלקה בכיבוש סכר הרואיפה). עוד למדתי מיאיר שסגן מפקד הפלוגה של שלום עין גל היה אמציה אטלס, והוא זה שהביא לפתרון התעלומה.

אמציה אטלס, עו"ד במקצועו, מסר לי כי שלום עין גל לא קיבל צל"ש, וכי לדעתו כיום היה צריך להעניק לו צל"ש, אך באותם ימים, כשנקראו הוא ושלום המ"פ אל האלוף גנדי כדי להמליץ על צל"שים, הם אמרו "עשינו את שלנו

במהלך המחקר שלי על צל"שים ועיטורים סרקתי גם את דפי היזכור באתר משרד הביטחון בניסיון לאתר צל"שים ועיטורים לא ידועים. אחד הצל"שים שאיתרתי באתר יזכור היה של שלום עין גל. כיוון שלא מצאתי סימוכין לצל"ש מסוים זה, והיות שאני נוהג במשנה זהירות לפני שאני מכניס בעל צל"ש חדש לאתר, התחלתי בתהליך של חיפוש מידע למקרה מסוים הזה.

מרבית קציני השריון הבכירים שדיברתי אתם זכרו היטב את המקרה של שלום עין גל, וכולם היו משוכנעים שקיבל צל"ש, אבל לא יכלו לתת מידע נוסף. בין אלה שניסו לסייע לי היה טוביה רביב (מג"ד טנקים 268 בחטיבה 600 במלחמת ששת הימים, ומח"ט 600 במלחמת יום הכיפורים, שחיבר את הספר "היגוסלבים" האחרונים). טוביה היה המח"ט של שלום עין גל בחטיבת המילואים לפני המלחמה. גם טוביה כאחרים חשב שעין גל קיבל צל"ש וכך גם כתב טוביה אלי: "שלום עין-גל היה שריונר למופת. שמחתי לקבלו לחטיבה 600 והוא שובץ בזמנו כסמג"ד 410. הוא הצטיין גם בצניעותו. את הציון לשבח הוא קיבל במלחמת ששת הימים בעת שירותו בכוח של ישראל טל, כתוצאה מהצטיינותו בקרב "אל-גיראדי". גם האלוף במיל' חיים ארז (יו"ר עמותת יד לשריון ומג"ד טנקים 79 במלחמת ששת הימים) טוען ששלום עין גל היה פקודו בחטיבה 7 בששת הימים, והוא זוכר שאכן הגיע לשלום ציון לשבח, אך לא זכור לחיים אם באמת קיבל צל"ש או לא".

במהלך החיפושים שלי הגעתי לארכיון רמת הכובש (קיבוצו של שלום עין גל), שם זכיתי

במהלך המחקר שאני עורך בנושא עיטורים וצל"שים שניתנו לחיילי צה"ל וללוחמים אחרים, מקום המדינה ועד היום, אני נתקל במקרים "קשים" המחייבים בדיקות רבות עד לאימות מידע על מתן צל"ש או עיטור. המדובר כמובן ברוב המקרים בצל"שים שניתנו לפני שנים רבות, ושאיני נמנע מלפרסם באתר הגבורה, לפני שאני מצליח לאמת ללא צל של ספק את קיומם הרשמי. אחד המקרים האלה שעסקתי בהם עד לאחרונה הוא סיפור הצל"ש של שלום עין גל, מפקד פלוגה בשריון, שנלחם במסגרת האוגדה של האלוף טל במלחמת ששת הימים, בגזרה הצפונית. על פלוגתו של עין גל במסגרת גדוד 46 הוטל לפתוח את הציר הצפוני, מערבית לצומת רפיח בראש חטיבה 401. הפלוגה שהייתה פלוגת הפטונים היחידה בצה"ל מסוג M48A3 בעלת תותח 105 מ"מ עם מנוע דיזל, נתקלה בטנקי סטלין 3 מצרים שהיו בשעתו הטנקים הכבדים ביותר בעולם. בניהול אש נכון ובאיגוף פגעה פלוגתו של עין גל בטנקים המצרים שהיו עדיפים במיגון ובכוח אש והשמדה אותם (טנקי הסטלין 3 היו בעלי תותח 122 מ"מ). על לחימתו ביום הראשון אמר האלוף ישראל טל "המהלך שלו, עם פלוגה בודדת, תרם מבחינה אופרטיבית תרומה אדירה להכרעת כל המערכה הזאת של היום הראשון".

במלחמת יום הכיפורים בהיותו סמג"ד 410 בחטיבה 600 נהרג רס"ן שלום עין גל בתאונת דרכים בתחילת המלחמה. באותה מלחמה נהרג גם בן דודו, חברו לכיתה מרמת הכובש, סרן יהונתן גוברמן ז"ל.

צילום המנעל של קלע תותח 105 מ"מ שהוענק לאמציה אטלס, ועליו הקדשה של האלוף ישראל טל

נ"ט, נפגע הטנק שלו. הוא וצוותו קפצו מהטנק. הוא נהרג מאש אויב, שהיה מחופר בשולי הכביש. על מעשה זה הוענק לו: עיטור הגבורה. משה דיין, שר הביטחון, ניסן תשל"ג, אפריל 1973.

מתוך הדברים ניתן ללמוד גם על גבורתם. אומץ לבם ותושייתם של מפקדי הפלגה ובראשם שלום עין גל המ"פ.

אסיים בבקשה למפקדי ההווה והעתיד, לימדו את הלקח של מקרה זה ומקרים רבים אחרים (כמו למשל של סא"ל שאול שלו, מג"ד 184 בתחילת מלחמת יום הכיפורים, אשר חילץ על הטנק שלו 32 מלוחמי מעוז פורקן ולא הומלץ לצל"ש). אם נעשה מעשה גבורה ביחידתכם, בין אם נעשה על ידי חיילים האורגניים שלכם ובין אם בוצע על ידי חיילים המסופחים לכוח שלכם, שפיקודכם המליצו עליהם לצל"ש, זוהי חובתכם. הוועדה שאליה תגיע ההמלצה היא הקובעת הסופית האם ההמלצה תניב גם צל"ש. במהלך שנות המחקר שלי בנושא הצל"שים והעיטורים נתקלתי במקרים רבים שבהם מפקדי העבר מכים על חטא שלא המליצו על חייליהם לצל"ש, כפי שהיה מגיע להם. המלצה שלא הוגשה בזמן אינה ניתנת לתקון. המלצה על מעשה גבורה אינה יוהרה ואינה מיועדת רק למי שנפל במילוי תפקידו. היא מיועדת לכל חייל או מפקד שביצע מעשה גבורה על פי שיקול הדעת של מפקדו. מפקדים, זוהי חובתכם, מלאו אותה. ■

הפלוגה נעו עין גל ובני ענבר. במהלך התנועה מדרום לצומת רפיח נורו עליהם פגזים מטווח של 1500 מטרים. לאחר אישור המג"ד שווידא שאלו טנקי אויב, פתחו עין גל וענבר באש. עין גל החליט לבצע איגוף מקומי וליצור מצב בו הסטלינים המצרים ייערכו לקראת חלק מהפלוגה (מחלקה 3 בפיקוד יאיר ליטביץ) בעוד שהוא עם שאר חמשת הטנקים יגיע לעורפם של הטנקים המצרים. כעבור מספר דקות, בעקבות התמרון של עין גל, נוצר בשטח המצב המיוחל, ועין גל מצא עצמו בעורף ובאגף הטנקים המצריים שנערכו כלפי חלק מהפלוגה שהושמט במקומן. הקרב היה קצר ובסיומו השמידו עין גל וענבר חמישה סטלינים. שאר הסטלינים הושמדו על ידי שאר כוחות הפלוגה, הקרב הוכרע.

אין ספק שפלוגתו של שלום עין גל ביצעה את אחד המהלכים היותר משמעותיים בפריצה לסיני במלחמת ששת הימים, והתמודדה עם הטנקים הכבדים ביותר בזמנו. מפקדי הפלוגה בחרו אז להצניע את חלקם במערכה והעבירו את התהילה לפיקודיהם שהיו גם הם זכאים לה. בכתב עיטור הגבורה של בני ענבר נכתב:

ביום ה' 5 ביוני 1967 בקרב על מוצבי רפיח, תפס סמל בני ענבר ז"ל עמדה עם טנק, בכוונה למשוך את אש האויב ועל ידי כך לאפשר לפלוגתו לאגף את האויב. תוך כדי פעולתו זו השמיד 5 טנקים ונפצע בעורפו. למרות שנפצע, לא עזב את תפקידו והמשיך בלחימה. בקרב במבואות אל-ערש, לאחר שפגע ב-2 טנקים ובמספר תותחי

ותו לא. לאחר לחץ נוסף של גנדי, שהיה יו"ר ועדת הצל"שים של צה"ל לאחר מלחמת ששת הימים, הם מסרו את שמותיהם של שני חללי הפלוגה בני ענבר וחנניה אלפרט. בני ענבר אכן זכה לצל"ש שהומר בשנת 1973 לעיטור הגבורה, בעקבות חוק הצל"שים.

האלוף טל שבדק את הקרב המסוים הזה לפרטיו, כפי שהיה רגיל לעשות, נסע לשטח, חיפש ואיתר בשטח את המנועלים של הכדורים חודרי השריון של טנקי הפטון, ובכך יכול היה לקבוע מדעית וחד משמעית כי פלוגתו של עין גל היא שהשמידה את טנקי הסטלין. יש לזכור כאמור שפלוגתו של עין גל הייתה היחידה בצה"ל עם תותח 105 מ"מ כך שלא נותר ספק בדבר "האחריות" של הפלוגה להישג הקרבי הייחודי. כאות הערכה העניק האלוף טל לשלום עין גל ולאמציה אטלס שני מנועלים עם שלט הקדשה שעליו נכתב;

לסגן אטלס

**מנעל אוטנטי לזכר השמדת הסטאלינים במלחמת ששת הימים
ישראל טל, אלוף
מפקד גייסות השריון
אוקטובר 1967**

הקדשה דומה קיבל גם סגן שלום עין גל. פרטי הקרב המסוים הזה מתוארים בספר של שבתאי טבת "חשופים בצריח" (פרק 26 בעמודים 198 – 202). מתיאור הקרב עולה כי פלוגתו של עין גל נעה קדימה עם תשעה טנקים, בראש